

Část 3

Aktivní podpora lidských práv

Obsah této části

Aktivní podpora lidských práv	269
<i>Potřeba aktivismu</i>	269
<i>Jednoduché formy aktivismu</i>	270
Informujte se o aktuálním stavu věci	270
Upozorněte na problémy	272
Spojte síly s dalšími organizacemi	273
Usilujte o konkrétní výsledky	275
<i>Plánování akce</i>	276
Jaká je vaše výchozí pozice?	276
Čeho chcete dosáhnout?	277
Jak toho můžete dosáhnout?	278

Aktivní podpora lidských práv

Potřeba aktivismu

Jedním z cílů výchovy k lidským právům je naučit mladé lidi lidská práva respektovat. To však nestačí, protože bez ohledu na to, zda je my a naši kolegové či přátelé respektujeme, žijeme ve světě, kde se všude kolem nás lidská práva porušují. Výchova sama tomuto porušování bohužel nezabrání – přinejmenším ne v krátkodobém horizontu.

Mladí lidé si to uvědomují, a to může někdy podrývat naše výchovné úsilí. Konečně – k čemu je dobré znát Všeobecnou deklaraci lidských práv, když se jí ve skutečnosti nikdo neřídí? K čemu je dobré, že rozpoznáme porušování lidských práv, když mu nedokážeme zabránit? A jaký má smysl náš soucit s utrpením obětí, když tím jen zvětšujeme bolest způsobenou nedodržením jejich práv?

Proto je důležité mladé lidi povzbuzovat, aby proti porušování lidských práv sami aktivně vystupovali – nejen proto, že skutečně mohou něčeho dosáhnout, ale také proto, že to je to, co chtějí vidět. Když zjistí, že svým jednáním mohou opravdu něco ovlivnit, dodá jim to sílu, odvalu a motivaci k další činnosti. A kromě toho tato zkušenost mladým lidem zpřítomní lidská práva tak, jak se to nepodaří v žádné aktivitě ani vyučovací hodině.

Jaké metody lze použít?

Tato část manuálu je věnována konkrétním činnostem, které lze se skupinou uskutečnit. Nabízíme zde řadu jednoduchých aktivit, jejichž prostřednictvím můžete účinně zapůsobit na své okolí. Jsou rozděleny do čtyř kategorií:

1. Získání informací
2. Poukázání na problémy
3. Spolupráce s jinými organizacemi
4. Dosažení konkrétních výsledků

Tyto kategorie slouží spíše jako pomůcka pro organizátory, neoznačují sled či pořadí událostí. Na druhé straně je ovšem pravda, že aktivity z vyšších kategorií vyžadují větší zapojení mladých lidí. Hranice mezi jednotlivými kategoriemi by neměly být chápány příliš ostře, protože mnoho navrhovaných aktivit ve skutečnosti náleží do více než jedné z nich. Podstatné je především to, že všechny aktivity mohou být prováděny nezávisle na ostatních a nevyžadují téměř žádnou přípravu.

Navrhované činnosti nejsou samy o sobě nijak radikální a mnohé z nich jste pravděpodobně již ve své dosavadní práci vyzkoušeli – navrhování plakátů, diskuse o kontroverzních tématech, pořádání kulturních akcí, setkávání s jinými organizacemi, psaní dopisů apod. Uvědomte si však, že profesionální aktivisté používají právě tyto zdánlivě jednoduché metody, protože jsou velice účinné.

Obecně lze říci, že téměř každá metoda může přinést výsledky. Úspěch vaší práce bude záviset do značné míry na tom, jaké si stanovíte cíle a nakolik se vám podaří proniknout na veřejnost.

„To, co děláš, se může zdát nepodstatné, ale je mimořádně důležité, že to přesto děláš.“

Máhatmá Gándhí

„Ten, kdo akceptuje zlo, aniž by proti němu protestoval, s ním ve skutečnosti spolupracuje.“

Martin Luther King

„Když voláte ‚Kupředu!‘, musíte si bezpodmínečně naplánovat, jakým směrem se má jít. Cožpak nevidíte, že když to neuciníte a zavoláte totéž slovo na mnicha a na revolucionáře, půjde každý z nich právě opačným směrem?“

Anton Pavlovič Čechov

Plánování

Třetí kapitola této části se zabývá efektivním plánováním. Za normálních okolností plánujeme samozřejmě na prvním místě. Také všechny vaše činnosti budou vyžadovat pečlivé předchozí naplánování. Uvedená kapitola však není určena k tomu, aby vám pomohla s plánováním jednotlivých aktivit. Spíše chce přiblížit obecnou strategii aktivismu při práci s mladými lidmi, kteří již dané problematice hlouběji porozuměli. Jakmile bude vaše skupina schopna pracovat systematictější způsobem, může být užitečné podívat se na tato cvičení o plánování a některá z nich si vyzkoušet. Mladým lidem pomohou přesně vymezit a formulovat cíle, jichž by chtěli dosáhnout – a čím lépe to budou umět, tím větší budou mít šanci na úspěch.

Nechte mladé lidi, ať si sami vymyslí způsoby práce, které chtějí použít. Jimi navržené metody budou pravděpodobně dobře odrážet jejich dovednosti, a proto mohou být velmi účinné.

Jednoduché formy aktivismu

Informujte se o aktuálním stavu věcí

Nikdo nemůže jednat, pokud neví, co se děje. Získání informací je jedním z nejdůležitějších předpokladů úspěšného aktivismu, protože vás přivede na myšlenky, co všechno byste mohli uskutečnit. Nemyslete si, že hledání informací musí být nutně nezáživná a nudná činnost. Informace jsou všude kolem nás a při využívání různých informačních zdrojů se tvořivosti meze nekladou!

Co se děje ve vašem okolí?

- Podívejte se do místních i celostátních novin a vyhledejte v nich zprávy o porušování lidských práv.
- Kontaktujte lidi, jejichž případy vás nejvíce znepokojily. Zeptejte se, zda už někdo v jejich věci něco podniknul.
- Vytvořte nástěnnou koláž o porušování lidských práv. Propojte různé případy, v nichž jde o tatáž práva, a sledujte, jak se budou dále vyvíjet.
- Diskutujte v rámci vaší skupiny o tom, co by se v těchto případech dalo udělat.
- Promluvte si s příslušníky menšinových nebo znevýhodněných skupin a zjistěte, s jakými problémy se potýkají.

? Co se děje? Kde se to děje?

Jak si stojí vaše země ve srovnání s jinými zeměmi?

- Zjistěte, jaké mezinárodní úmluvy vaše země podepsala a co tyto úmluvy uvádějí.
- Zjistěte, zda se ve vaší zemi nedějí věci, které jsou předmětem zájmu mezinárodních nevládních organizací na ochranu lidských práv (například Amnesty International, Mezinárodní federace lidských práv nebo Human Rights Watch).
- Zjistěte, jak s tím nakládá vaše vláda.
- Zjistěte, které z nevládních organizací působících ve vaší zemi vystupují proti porušování lidských práv.

Co se děje ve světě?

- Vyberte si práva, která vás zvláště zajímají, a zjistěte, v jakých částech světa jsou nejvíce ohrožena.
- Vyznačte do mapy světa místa, kde jsou tato práva porušována.
- Vyberte si konkrétní zemi (ne vlastní) nebo region a prozkoumejte hlavní příčiny porušování lidských práv ve zvolené oblasti.
- Zjistěte, které organizace v tomto místě působí, a získejte od nich další informace.
- Prohlédněte si webové stránky nebo publikace mezinárodních nevládních a mezivládních organizací (Rada Evropy, OSN, UNDP, UNHCR apod.).

Činnost

Příklad: Proveďte průzkum ve své čtvrti či obci.

Pokud chcete realizovat účinnou akci, může být průzkum vhodnou metodou, která vám umožní seznámit se s aktuální situací ve vaší obci. Prozkoumejte terén a zjistěte, co si lidé myslí o určitých problémech. To vám pomůže při plánování činností, které budou pro vaši obec zvláště potřebné. Rozhovory s lidmi v okolí jsou také dobrou příležitostí k prezentaci vaší práce, informování o jejích výsledcích a k získání další podpory. Každý průzkum můžete rovněž spojit s konkrétní akcí.

? Jak dobře znáte názory lidí žijících ve vaší obci?

Koho se můžete ptát?

Průzkum můžete provést:

- mezi svými známými, přáteli a rodinnými příslušníky;
- ve škole – mezi spolužáky nebo učiteli;
- na ulici;
- mezi příslušníky menšinových nebo jinak znevýhodněných skupin;
- v jiných skupinách mladých lidí;
- ve firmách;
- prostřednictvím dotazníků, které vhodíte lidem do schránek (a později si je od nich vyzvednete).

Na co se můžete ptát?

Při plánování průzkumu se inspirujte následujícími tematickými oblastmi. V aktivitě „Volit, či nevolit?“ na straně 238 najdete informace o tom, jak se dá takový průzkum prakticky provést.

- Zjistěte, kolik toho lidé vědí o lidských právech.
Vědí, jaká mají práva v případě zatčení?
Znají antidiskriminační zákony?
Znají konkrétní zákon, který se například v současné době projednává?
Vědí, na koho by se mohli obrátit, kdyby byla jejich práva porušována?
- Zjistěte, co považují za důležité.
Jaké problémy lidských práv je nejvíce trápí v každodenním životě?

Kde jsou podle jejich názoru lidská práva nejvíce porušována?
 Znepokojuje je konkrétní případ porušování lidských práv?
 Vystoupili už někdy proti porušování lidských práv?

- Zjistěte, zda by byli ochotni na podporu lidských práv něco udělat.
 Učinili by něco, čím by vyjádřili svoji nespokojenost s určitým problémem?
 Zúčastnili by se pouliční akce?
 Podepsali by petici proti...?
 Napsali (podepsali) by dopis ministrovi či poslanci?

? Které problémy trápí vás? Byli byste ochotni s tím něco udělat?

Každá publicita je dobrá.

Upozorněte na problémy

Změny lze obvykle dosáhnout tak, že se do celé záležitosti zapojí velké množství lidí. Žádný jednotlivec není mocnější než dostatečně velká masa populace, neboť politici na celém světě musejí zohledňovat názory zastávané širokými vrstvami obyvatelstva. Čím více jedinců pro svoji věc získáte, tím větší budou vaše vyhlídky na úspěch.

Lidé jsou však zpravidla zaneprázdněni a nechtějí věnovat čas a energii na něco, co na první pohled nijak nesouvisí s jejich každodenním životem. Proto je nejprve musíte *informovat* a *zaujmout*. Snažte se být originální a vtipní, abyste připoutali jejich pozornost. Rozesmějte je nebo je přimějte k zastavení a přihlížení. Můžete je dokonce šokovat. Chcete se přece zviditelnit!

- Navrhněte plakát nebo sérii plakátů, které upozorní na určitý problém. Uspořádejte jejich výstavu a pozvěte na ni své přátele a příbuzné.
- Vytvořte webovou stránku, na níž zveřejníte výsledky své práce v oblasti lidských práv.
- Založte internetové diskusní fórum a řekněte o něm svým známým. Snažte se získat lidi z různých zemí.
- Natočte video nebo zorganizujte divadelní představení na téma lidských práv (viz aktivitu „Zahraj to“ na straně 86).
- Napište písničku, muzikál nebo vlastní divadelní hru a předved'te ji na veřejnosti.
- Zorganizujte veřejnou diskusi o určitém aktuálním tématu z oblasti lidských práv. Pozvěte k účasti své přátele.
- Navrhněte leták, který upozorní na konkrétní problém z oblasti lidských práv. Rozmnožte jej a rozdávejte lidem na ulici nebo jej vhažujte do poštovních schránek.
- Napište článek do místních (nebo celostátních) novin.
- Zapojte se do výchovy k lidským právům. Kontaktujte jiné skupiny mladých lidí nebo místní školy a zeptejte se, zda by si s vámi nechtěly popovídat o vaší práci.

Činnost

Příklad: Snažte se dostat do novin.

? Mohla by akce, kterou pořádáte, zajímat jiné lidi? Jak dosáhnete toho, aby si o ní přečetli?

Když budete plánovat nějakou akci, snažte se využít k její propagaci místní noviny, rozhlas a televizi. Jestliže novinářům o akci napíšete, ušetříte jim spoustu času a budete mít větší naději, že váš příspěvek přijmou. Pro novináře je vždy jednodušší využít něco, co leží přímo před nimi na stole, než se vypravit mezi lidi a žádat je o rozhovor. Také se tím zvýší pravděpodobnost, že příspěvek bude obsahově správný a vyzní tak, jak chcete.

Pamatujte si:

- Pište stručně a jasně, nepoužívejte odborný slang ani zkratky.
- Vymyslete krátký, úderný, ale výstižný název.
- První odstavec by měl obsahovat základní údaje: kdo, co, kdy, kde a proč.
- V druhém odstavci popište svoji akci podrobněji.
- Případné doplňující údaje by měl obsahovat třetí odstavec.
- Na konec tiskové zprávy nezapomeňte napsat, na koho se lze obrátit pro další informace.
- Při psaní zprávy použijte dvojitě řádkování a vytiskněte ji jednostranně na čistý papír.

Spojte síly s dalšími organizacemi

Zjistěte, jaké nevládní organizace na ochranu lidských práv působí ve vaší zemi (nebo regionu)

- Na ministerstvu vnitra nebo na městském úřadu si vyžádejte seznam registrovaných nevládních organizací. Seznam všech registrovaných občanských sdružení najdete na adrese www.mvcr.cz/rady/sdruzeni/index.html. Potřebné informace získáte také v knihovně. Pokud znáte nějakou organizaci, která působí v oblasti lidských práv, zkuste se jí zeptat na další kontakty.
- Nezapomeňte na mezinárodní organizace, které ve vaší zemi působí nebo se o ni zajímají.
- Neopomeňte ani ty, které se samy nepovažují za organizace podporující lidská práva. Uvažujte o lidských právech v širším slova smyslu a zahrňte do svého seznamu rovněž organizace pomáhající tělesně postiženým, bezdomovcům, obětem domácího násilí nebo ty, které se zabývají ochranou životního prostředí.
- Domluvte si návštěvu v některé z těchto organizací a zeptejte se, v čem spočívá její práce. Nebo pozvěte jejího zástupce na besedu do vaší skupiny.
- Vytvořte seznam nevládních organizací působících ve vašem regionu. Poznamenejte si, jakými právy se zabývají, jaké používají metody práce, jaká je jejich geografická působnost a kolik mají zaměstnanců a dobrovolníků.

„Pro mě je výchova k lidským právům to, že pracuji s mladými gayi a lesbičkami, mluvím s nimi o jejich životě, jejich pocitech a o tom, co to znamená být normální.“

Martin Krajčík, dobrovolník, účastník Fóra o výchově k lidským právům

Organizace	Počet zaměstnanců (dobrovolníků)	Práva	Metody	Oblast působnosti	Hledají dobrovolníky pro:
„Zelený strom“	5 (6)	ekologická	kampaně, ekologická výchova	místní	hromadné protesty
Amnesty International	2 (12)	občanská a politická	lobbování, kampaně, dopisy	mezinárodní	psaní dopisů
„Ženský hlas“	10 (8)	ženská práva	vzdělávání, azylové domy pro ženy	celostátní	rozdávání letáků

Nabídněte některé místní organizaci dobrovolnou pomoc

Mnoho organizací využívá pomoci dobrovolníků a výměnou za to jim nabízí možnost získat užitečné praktické zkušenosti. Při práci s odborníky se mladí dobrovolníci seznámí s činností neziskového sektoru.

„Amnesty inspiruje naši hudbu. Hudba proniká k lidem a sdělení je jasné: můžeš napsat dopis nebo poslat pohlednici. A čím víc toho dáš, tím víc toho dostaneš zpátky.“

Bono Vox, U2

Některé organizace jsou však při přijímání nových dobrovolníků opatrné, jelikož jejich počáteční zaškolení může ubírat čas běžným zaměstnancům. Předtím, než svoji pomoc nabídnete, byste si proto měli rozmyslet odpovědi na následující otázky:

- Máte na dobrovolnou pomoc dost času?
- Jak moc se chcete dobrovolné práci věnovat? Můžete dát organizaci záruku své spolehlivosti?
- Co umíte? Co můžete organizaci nabídnout?
- Čím se organizace zabývá? Zajímají vás věci, na nichž pracuje?
- Co si od práce pro organizaci slibujete? Mluvili jste o tom s jejími zástupci?

Staňte se členy místní skupiny podporující lidská práva nebo založte svoji vlastní

Amnesty International je členská organizace založená na práci tisíců dobrovolníků z celého světa. Mladí lidé z vaší skupiny se možná budou chtít také připojit, nebo dokonce vytvořit vlastní iniciativní skupinu. Od Amnesty International získáte materiály a podporu a výměnou za to se od vás bude očekávat, že se zapojíte do jejích kampaní a lobbistických akcí.

Kontaktujte její pobočku ve vaší zemi (www.amnesty.cz) a vyžádejte si další informace. Nebo se obraťte přímo na její mezinárodní sekretariát, který sídlí na adrese: 1 Easton Street, London, WC1X 0DW, UK, případně navštivte webové stránky www.amnesty.org.

Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) byla založena roku 1922 jako vůbec první organizace na ochranu lidských práv. Jejím cílem je prosazovat dodržování všech práv zakotvených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodních dokumentech ochraňujících lidská práva. S více než sto pěti organizacemi v šestaosmdesáti zemích funguje převážně jako síť založená na odborných znalostech a solidaritě, jejíž zprávy o porušování lidských práv v mnoha zemích se těší značné důvěře.

Z českých nevládních organizací je členem FIDH Liga lidských práv (www.lip.cz). Požádejte ji o materiály nebo o informace týkající se porušování lidských práv ve vaší zemi. Kontakty na další členské organizace v různých zemích najdete na adrese www.fidh.org, kde jsou též k dispozici zveřejněné zprávy.

Uspořádejte sbírku peněz pro některou nevládní organizaci

Jiná forma pomoci – kterou organizace podporující lidská práva jistě neodmítnou – spočívá ve sbírce peněz, jimiž podpoříte jejich činnost. Předtím, než začnete cokoli zařizovat, byste však měli vybranou organizaci kontaktovat a informovat ji o svém záměru. Požádejte ji o radu, jak máte postupovat. Některé organizace mají přísná pravidla financování a peníze získané určitým způsobem nemusejí přijmout.

Vezměte v úvahu schopnosti vaší skupiny a přemýšlejte, jaký způsob získávání peněz bude neúčinnější. Pomocí brainstormingu navrhnete různé možnosti a vyberte si tu, která vám bude nejlépe vyhovovat.

? Mohli byste získat peníze některým z následujících způsobů?

- uspořádat sponzorovanou akci (závody v běhu, plavání atd.);
- prodávat vlastnoručně vyrobené výtvary;
- zorganizovat diskotéku nebo jinou kulturní akci a vybírat vstupné;
- zorganizovat bleší trh, bazar, slavnost, jarmark apod.;
- jednotlivě žádat lidi o příspěvek „na dobrou věc“;
- uspořádat tombolu;
- nabídnout některé charitativní organizaci, že se zapojíte do její veřejné sbírky.

Usilujte o konkrétní výsledky

V této části nabízíme náměty na činnosti, které mají přesně stanovené cíle a zpravidla vedou k bezprostředním výsledkům. Většinou jde o jednorázové akce, které musíte pečlivě naplánovat. Akce, při níž se nepodaří dosáhnout očekávaných výsledků, může být velmi demotivující, a proto byste měli svůj postup předem důkladně promyslet. Při navrhování akčního plánu se inspirujte tím, co uvádíme níže v odstavci nazvaném „Organizace“.

Většího účinku dosáhnete spojením vlastní činnosti s určitou formou propagace.

Příklady:

- Uspořádejte pouliční akci, která upozorní na konkrétní problém z oblasti lidských práv, který vás znepokojuje. Může to být například nový zákon, plán na stavbu továrny v chráněné krajinné oblasti, neetické obchodní praktiky velké firmy, porušování práv menšinové skupiny, rozhodnutí městského zastupitelstva o uzavření určité veřejné budovy atd. Rozmyslete si, jakým způsobem budete chtít své sdělení předat a jakou cílovou skupinu chcete oslovit.
- Zorganizujte veřejné slyšení. Jednou z možností, jak dosáhnout změny, je zajistit, aby vám ostatní naslouchali. Veřejného slyšení se účastní vlivné místní osobnosti, například radní, majitelé velkých firem, ředitelé škol, starosta apod., které odpovídají na otázky mladých lidí. Přemýšlejte, které osobnosti byste si chtěli pozvat, a písemně je požádejte o účast. Vyberte mezi sebou několik lidí. Ti s nimi budou diskutovat. Poté vymyslete seznam otázek, které byste jim chtěli položit.
- Zlepšete životní prostředí ve vašem okolí. Navrhněte, jak by mělo vypadat, a přemýšlejte, co pro to můžete udělat. Zpočátku se můžete rozhodnout pro uklízení veřejných prostor, sázení stromů a květin nebo čištění rybníků a příkopů podél silnic. Touto prací dosáhnete uspokojivých výsledků s minimálními náklady. Lze si však stanovit i ambicióznější cíle: vymyslete projekt, do něhož zapojíte ostatní spoluobčany, a předložte své návrhy na zasedání městské rady.
- Nabídněte svoji pomoc potřebným skupinám či jednotlivcům – například seniorům, tělesně postiženým, lidem s nízkými příjmy, menšinovým skupinám apod. Můžete pořádat sbírky peněz na určitý účel, obstarávat oblečení nebo potraviny, pokusit se zlepšit pověst určité skupiny, lobbovat u vlády za jejich zájmy nebo jim jednoduše nabídnout společnost a morální podporu.
- Napište dopis, v němž vyjádříte svůj názor na určitý problém z oblasti lidských práv. Adresujte jej ministrům, poslancům, prezidentovi republiky, místním podnikatelským kruhům, novinám nebo jiným zainteresovaným stranám. Psaní dopisů s oblibou využívá organizace Amnesty International, neboť je to účinný způsob, jak dát zodpovědným osobám najevo, že určitý problém vyvolává zájem veřejnosti.

Naše tipy:

- dejte si pozor na správné oslovení;
- začněte nejdůležitějším sdělením;
- vysvětlete, kdo jste a koho reprezentujete;
- naznačte, jak je adresát za problém zodpovědný;
- uveďte nejvýše tři požadavky a každý z nich podpořte jasným argumentem;
- na konci dopisu zopakujte jádro svého sdělení;
- naznačte, co by měl adresát udělat.

„Nečekejte na vedoucího; jednejte sami, jeden po druhém.“

Matka Tereza

„Štěstí člověka závisí na tom, zda je svobodný, a jeho svoboda pak na tom, zda je odvážný.“

Thúkýdídés

„Ti Wen-c' konal jediné poté,
co si to třikrát rozmyslel.
Dvakrát by bývalo stačilo.“

Konfucius

Plánování akce

Účinný aktivismus zpravidla vyžaduje dobré naplánování. Tím nechceme říci, že před každou akcí *musíte* vypracovat podrobný plán. Pokud jste si jasně vědomi svých cílů, můžete kterýkoli z výše uvedených návrhů vyzkoušet bez větší přípravy. Plánování vám však pomůže ujasnit si, co přesně chcete, co jste schopni udělat a jak nejlépe můžete dosáhnout očekávaných výsledků. Jestliže jste si vytyčili vyšší cíle, je plánování téměř nezbytné, protože neúspěšná akce je demotivující. První věc, kterou uděláte, musí být *úspěšná*.

Postupujte podle následujících čtyř bodů:

1. Zjistěte svoji počáteční pozici – analyzujte své silné a slabé stránky, příležitosti a úskalí (tzv. SWOT analýza – viz níže uvedený příklad).
2. Vyberte si problém, jímž se chcete zabývat, a stanovte si výsledky, kterých byste chtěli dosáhnout.
3. Přemýšlejte, jak můžete daný úkol nejlépe provést se zdroji, které máte k dispozici.
4. JEDNEJTE!

„Mám vám říci, co je to vědění.
Znamená to znát jak to, co
víme, tak i to, co nevíme.“

Konfucius

Jaká je vaše výchozí pozice?

SWOT analýza je vhodná ke zjištění charakteristik vaší skupiny i konkrétních podmínek ve vnějším světě, který skupinu obklopuje a ovlivňuje její jednání.

SWOT analýza (příklad)

Jaké jsou *silné stránky* naší skupiny?

- Je velká
- Máme čas a chceme něco dělat
- Míšův otec je politik
- Máme prostory v centru města
- Gabriela umí dobře mluvit před publikem
- Bojka má počítač

Jaké jsou *slabé stránky* naší skupiny?

- Příliš mnoho vedoucích
- Nemáme peníze
- Málo holek
- Nikdy předtím jsme nic podobného nedělali
- Někteří z nás bydlí daleko od centra
- Skupinová spolupráce není vždy ideální

Jaké *příležitosti* se nám nabízejí?

- Ve zprávách se hodně mluví o lidských právech
- Brzy budou volby
- Jsou vypsány granty na projekty s uprchlíky
- V sousedním městě působí skupina, která je členem Amnesty International
- Máme novou radnici, kde by se dalo zahrát divadelní představení

Jaké *vnější vlivy* mohou *ohrozit* naše aktivity?

- Ekonomická situace je zoufalá
- Někteří z nás mají před zkouškami
- Městská rada chce zakázat veřejná shromáždění
- Panuje zde velká nedůvěra k uprchlíkům, kteří údajně berou místním lidem práci
- Je moc velká zima na pořádání akcí venku

Zkratka SWOT znamená:

Strengths = silné stránky: věci, v nichž je skupina dobrá;

Weaknesses = slabé stránky: věci, v nichž skupina příliš nevyniká;

Opportunities = příležitosti: možnosti v okolním světě, které může skupina využít ke svému prospěchu;

Threats = úskalí: problémy v okolním světě, které mohou ohrozit její činnost.

Rozdělte mladé lidi do čtyř malých skupin a každé z nich zadejte práci na jednom seznamu – silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Potom je svolajte a zjistěte, zda všichni souhlasí s analýzami svých kolegů.

Výše uvedená tabulka je příkladem hotové analýzy. Můžete se jí nechat inspirovat, ale příliš se jí nadržte, protože každé uskupení lidí je jiné. Své silné a slabé stránky musíte rozpoznat sami.

Čeho chcete dosáhnout?

Jakým problémem se chcete zabývat? Chcete zasáhnout proti konkrétní zjevné a naléhavé nespravedlnosti nebo budete protestovat proti porušování lidských práv obecně?

Brainstorming o problémech

Pokud skupina už vyzkoušela některé aktivity z tohoto manuálu, bude mít jistě mnoho nápadů, co by se dalo dělat. Jestliže právě začínáte, inspirujte se následujícími návrhy (nebo jinými, které si vymyslíte). Ke každému tématu řekněte mladým lidem základní údaje a pak je vyzvěte, ať si do příštího setkání sami najdou další informace. Teprve potom se rozhodněte, jaké téma vás nejvíce zajímá.

Příklady problémových témat z oblasti lidských práv:

- trest smrti v naší zemi;
- AIDS v Africe;
- stará jaderná elektrárna;
- negativní postoje vůči uprchlíkům;
- dětská práce;
- svoboda tisku v jiné či v naší zemi;
- práva menšin na vzdělávání ve vlastním jazyce;
- domácí násilí.

? Které skupiny ve vaší zemi musejí čelit nejvážnějším případům porušování lidských práv?

Až se mladí lidé z vaší skupiny podívají na některá témata podrobněji, vypracujte prostřednictvím brainstormingu seznam těch, o něž projeví skutečně vážný zájem.

Pokuste se seznam zúžit na tři až čtyři témata, s nimiž se skupina nejloubeji ztotožnila, a uvažte, zda nepřevyšují její síly. Zvolená témata nejprve důkladně prodiskutujte, teprve pak si jedno z nich vyberte. Pokud se nedokážete domluvit, rozhodněte se na základě hlasování. Každému členu skupiny dejte tři hlasy, které bude moci využít podle libosti. Buď všechny tři hlasy věnuje jednomu tématu, nebo je rozdělí mezi dvě či tři. Potom spočítejte, které téma získalo nejvíce hlasů.

„Jak je to úžasné, že nikdo nemusí čekat ani vteřinu, než začne měnit svět k lepšímu.“

Anne Frank

„Chytrý není ten, kdo zná správné odpovědi, ale ten, kdo klade správné otázky.“

Claude Lévi-Strauss

„Stromy a kameny tě naučí to,
co se nikdy nemůžeš naučit od
žádného učitele.“

sv. Bernard z Clairvaux
(asi 1100)

Upřesnění cílů

V této fázi je užitečné nakreslit si pro zvolené téma „problémový strom“. Ten vám pomůže odhalit kořeny problému a porozumět všem aspektům, které jej ovlivňují. Potom se rozhodněte, zda by nebylo lepší zabývat se jen jedním problémem ležícím „u kořenů“ než celým původně vybraným tématem.

- Problém, jímž se chcete zabývat, napište do středu velkého archu papíru.
- Pod něj napište všechny faktory, které jej způsobují, a spojte je s původním problémem tak, aby představovaly jeho kořeny.
- Potom vezměte postupně jeden kořen po druhém, přemýšlejte o jeho příčinách a zakreslujte jej do obrázku jako kořínek.
- Každý kořínek sledujte stejným způsobem dále, dokud nedojdete na konec. Strom může mít hlubší kořeny, než si myslíte.
- Podobně lze přidávat také „větve“, neboli *symptomy* původního problému. Možná zjistíte, že problém, který jste si zvolili jako hlavní předmět svého zájmu, je ve skutečnosti kořenem nebo větví jiného stromu.
- Nakonec se podívejte na svůj strom a zvažte, zda se pustíte do původního problému nebo se budete raději zabývat některým z jeho kořenů. Pomohl vám strom najít způsob, jakým k problému přistoupíte?

Jak toho můžete dosáhnout?

Strategické plánování

Jakmile jste si učinili jasnou představu o možnostech vaší skupiny a rozhodli se pro určitou problémovou oblast, začněte přemýšlet, jak nejlépe se zvoleného problému zhostit.

Měli byste si rozmyslet:

1. Konkrétní problém, kterým se budete zabývat: *co bylo výsledkem práce na problémovém stromu?*
2. Cílovou skupinu: *koho chcete oslovit?*
3. Jakých změn chcete v cílové skupině dosáhnout: *co by si měla na základě vaší akce pomyslet, co by měla udělat?*
4. Jak by mělo k těmto změnám dojít: *čím můžete svoji cílovou skupinu ovlivnit?*
5. Jakými metodami lze tyto změny přivodit: *uvažujte o různých činnostech, které byly uvedeny výše, nebo přijďte s vlastními návrhy. Která metoda je za daných okolností nejvhodnější?*

Projděte si jednotlivé fáze plánu na straně 280 a každou z nich s celou skupinou prodiskutujte. Měli byste se shodnout na všech jednotlivostech svého plánu. Pokud někteří členové vaší skupiny nebudou s něčím souhlasit, mohli byste přijít o cenné zdroje.

Organizace

Než se pustíte do praktických činností, vytvořte si akční plán, v němž si ujasníte organizační záležitosti. Pokud jej zanedbáte, může se stát, že zapomenete na některé důležité úkoly, a to může ohrozit dosažení cílů, jejichž formulaci jste věnovali tolik práce.

Měli byste se rozhodnout:

- jaké máte před sebou úkoly;
- kdo si je vezme na starost;
- do kdy musejí být splněny.

„Cíl si někdy nevytyčujeme
proto, abychom jej dosáhli,
ale aby nám sloužil jako
pevný bod, k němuž chceme
směřovat.“

Joseph Joubert

1. Všechno si napište, abyste mohli sledovat, jak se vaše plány vyvíjejí. Budete potřebovat dva velké archy papíru a fixy.
2. Ujistěte se, že všichni vědí, o jakém tématu mluvíte. Vezměte jeden arch papíru a zvolte si mezi sebou zapisovatele. Nejprve by měl papír nadepsat. Pak společně vytvořte seznam všech úkolů. Poznamenejte je na papír tak, aby je všichni viděli.
3. Pokud připravujete veřejnou akci, přehrajte si ji v duchu od začátku do konce. Představte si, co všechno se bude dít, a dvakrát zkontrolujte, zda jste na žádný úkol nezapomněli.
4. Projděte si seznam úkolů a rozhodněte se, kdy musejí být splněny: hned, brzy nebo později. Ke každému úkolu přiřaďte H, B nebo P.
5. Druhý arch papíru použijte pro přípravu „plánovacího kalendáře“. Do prvního sloupce vypište všechny úkoly v tom pořadí, v jakém mají být vykonány. Do prostředního sloupce napište, kdo si je vezme na starost. Do třetího sloupce poznamenejte termíny, do kdy mají být splněny.
6. O úkoly se mezi sebou podělte rovnoměrně, nenechávejte vše na jednom či dvou lidech. Pomyslete, co by se stalo, kdyby onemocněli nebo byli zahlceni jinou prací! Pro ilustraci uvádíme příklad plánovacího kalendáře.

„Schopný je ten, kdo věří ve své schopnosti.“

Buddha

Plánovací kalendář

Akce: Pouliční akce o právech menšin		
Úkol	Kdo ho udělá	Kdy
Navrhnout letáky	Sára, Honza, Natálie, Bořek	schůzky 10. a 17. září
Postarat se o zveřejnění akce	Robert, Bořek	po 20. září
Vyrobít transparenty/plakáty	všichni	týden od 24. září
Koupit materiál na transparenty atd.	Sandra, Karin, Ivan	týden od 17.
Vzbudit zájem veřejnosti	Sandra, Monika, Táňa	týden od 17.
Domluvit se s městskou radou	Dan, Zuzana	až bude potvrzen termín
Informovat policii	Dan, Zuzana	
Získat pro akci místní vlivnou osobnost		
Informovat menšinové skupiny		
Napsat projevy		
Připravit občerstvení		
Uklidit po akci		

Diagram 2

Plánování akce

